

Οι εικονογραφικοί τύποι της Παναγίας

/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

Η λατρεία και ο σεβασμός προς την Παναγία όχι μόνον έδωσε σ' Αυτήν ένα πλήθος ονομάτων, αλλά και καθόρισε την εικονογραφία Της. Ο κύριος εικονογραφικός τύπος της Παναγίας προήλθε από τον Πανάρχαιο τύπο της μητέρας με το νεογέννητο βρέφος στην αγκαλιά. Στη χριστιανική τέχνη ο τύπος αυτός, πού συμβόλιζε την αιώνια αναγέννηση και συνέχεια της ζωής, τη νίκη κατά τού θανάτου, παίρνει συγκεκριμένο θεολογικό περιεχόμενο.

Ιδιαίτερα μετά τη Σύνοδο της Εφέσου (431) η Παναγία με τον Χριστό στη μητρική καρέκλα, στην αγκαλιά της, ένθρονη ή όρθια, δείχνοντας τον Χριστό (Οδηγήτρια), με το μάγουλο κολλημένο στο πρόσωπο τού αγαπημένου Υιού (Γλυκοφιλούσα), στον τύπο Παναγίας τού Πάθους, δεομένη τέλος με τον Χριστό σε μετάλλιο

(Βλαχερνίτισσα) αποτελεί απτή και ζωντανή παρουσία και αιώνια μαρτυρία της Σάρκωσης τού Λόγου.

Γι' αυτό ή Παναγία με τον Χριστό στην αγκαλιά εικονίζεται στον κατεξοχήν χώρο της εκκλησίας, στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας τού ιερού, και με όλους τούς εικονογραφικούς τύπους της, εκτός την Γλυκοφιλούσα και την Παναγία του Πάθους. Στον αιώνα κυρίως συναντούμε την Παναγία δεομένη χωρίς τον Χριστό στις αψίδες μερικών σπουδαίων εκκλησιών, αλλά και άλλου, σ' έναν ζωγραφικό τύπο, πού κατάγεται πιθανώς από παραστάσεις μαρτύρων δεομένων.

Ο τύπος συμβολίζει τη διηνεκή δέηση για τούς ανθρώπους, την βυζαντινή αυτοκρατορία και τη σωτηρία των από τούς εχθρούς, τούς κινδύνους και τις συμφορές. Παράλληλα συμβολίζει την εκκλησία όπως και όλοι οι τύποι της Πλατυτέρας. Όλοι οι εικονογραφικοί τύποι της Παναγίας είναι παραλλαγές της Πλατυτέρας και της Οδηγήτριας και όποιες άγιες εικόνες Της δημιούργησε η ευσέβεια και η πίστη, όποια ονόματα κι αν έδωσε σ' Αυτήν, όπως κι αν εικονίζεται, ιερατική αυστηρή, απόμακρη ή ανθρώπινη με πρόσωπο, που αποπνέει άχραντη νιότη, με ευγενικά χαρακτηριστικά, πανσέβαστη δέσποινα, κοσμική κυρία ή με χωριάτικα χαρακτηριστικά σαν την μάνα μερικών από μας, η Παναγία είναι η Μητέρα τού Θεού (ΜΡ ΘΥ).

(Η παρούσα ανάρτηση είναι περίληψη του άρθρου που δημοσιεύτηκε στην έκδοση «Ο γλυκασμός των Αγγέλων» με τίτλο: Η Παναγία στη Βυζαντινή τέχνη και δημοσιεύτηκε εδώ εις ένδειξη σεβασμού στη μνήμη του Σταύρου Μαδεράκη)